

מבוא למסכת עירובין

הקושי במסכת

מסכת עירובין נחשבת למסכת קשה.

אך לענ"ד עיקר הקושי הוא משתי סיבות:

- א. הקושי לדמיין מקרים מסוימים, דבר שהיום הרבה יותר קל בגלל ציורים וכד'.
- ב. הקושי להיכנס להרבה מושגים לא-מוכרים. נוכל להקל על זה ע"י המבוא דלקמן.

נושא המסכת

נושא המסכת הוא כמובן עירובין. כלומר מקרים שמדאורייתא מותרים בטלטול, וחכים גזרו עליהם בגלל דמיון מסוים להעברה מרשות לרשות, וחכמים נתנו פתרונות מסוימים במקרים מסוימים ע"י עירוב וכד', ועוד.

הערה: עירוב תבשילין לא נמצא במסכת עירובין, אלא בביצה פרק שני. ומוזכר במסכת עירובין רק בדרך אגב (בדף פ.).

חלוקת המסכת לנושאים

המסכת מסודרת באופן מאוד הגיוני (הרבה יותר ממסכת שבת) לארבעה חלקים:

* **נושא א** – דיני רשות היחיד. עוסק במקרים של רשות היחיד מדאורייתא, שמדרבנן גזרו שאינה רשות היחיד גמורה, למשל כי מחיצותיה לא מושלמות, ונתנו לכך פתרונות.

כולל את פרקים א, ב:

פרק א: היתר מבוי, דהיינו רחוב שיש לו שלוש מחיצות. מדאורייתא הוא רשות היחיד אך מדרבנן גזרו עליו כיוון שאין לו מחיצה שלישית. והקלו ע"י לחי (מעין משקוף בצד של הפתח) או קורה (מעין משקוף בחלק העליון של הפתח). דיני מחיצה ע"י לבוד (לגבי השאלה כמה מחיצות צריך מדאורייתא לרשות היחיד – נדון בדף יא: למטה).

פרק ב: היתר דיומדין. כדי לשאוב מים מבור, שהבור הוא רשות היחיד, הקלו לעשות ארבע פינות מסביב לבור, שיחשיבו את אזור שפת הבור כרשות היחיד, ואז שואבים מרשות היחיד אל רשות היחיד. דיני קרפף, דהיינו אזור עם ארבע מחיצות, בשטח גדול (70 על 70 אמה והלאה) שמטרתו לא לדירה. מדאורייתא הוא רשות היחיד ומדרבנן החמירו עליו ועשאוהו מעין כרמלית.

* **נושא ב** – תחומין. האיסור לצאת ברגל יותר מאלפיים אמה, והקולא להניח מאכל מערב שבת וע"י כך להגדיר את מקום שביתתו במקום המאכל. כולל את פרקים ג, ד, ה:

פרק ג: עירוב תחומין – איזה מאכלים מועילים לעירוב תחומין, דיני ברירה, שני ימים טובים.

פרק ד: יצא מהתחום בעל כורחו, מחוץ לתחום – האם יכול ללכת 4 או 8 אמות, היה ישן בערב שבת, האם מודדים את התחום בריבוע או בעיגול.

פרק ה: צורת מדידת התחום. מאיפה מודדים את קצה העיר, ערים בצורות שונות.

* **נושא ג** – עירוב חצירות (ושיתוף מבואות). מדאורייתא מותר להוציא מהבית לחצר, כי שניהם רשות היחיד. מדרבנן גזרו כיוון שהבעלויות שלהם שונות (החצר משותפת לכמה אנשים). אבל הקלו ע"י עירוב חצרות, שכל אחד מהם מביא אוכל, ואז נחשבים כולם כבעלים אחד. בדומה לזה דין שיתוף מבואות, רק ששם משתפים כמה חצרות ששייכות למבוי (רחוב) אחד.

כולל את פרקים ו, ז, ח, ט:

פרק ו: סוגי ההיתרים השונים – ע"י עירוב, ביטול רשות (מעין הפקרה של הבעלות של הבית), או שכירת המקום.

פרק ז: דיני המעברים בין הרשויות השונות – חלון, פתח, חצרות בגבהים שונים, חריץ, כותל.

פרק ח: דיני המאכל של העירוב-חצרות.

פרק ט: דיני מעבר בין רשויות מסוגים שונים: גגות, חצרות, קרפיפות. צידי רשות הרבים.

*** נושא ד - דיני שבת.**

כולל רק את פרק י.

תוס' בתחילת הפרק מעיר שפרק זה היה ראוי יותר להיות במסכת שבת, אבל מתקשר למסכתנו בדרך אגב.

מושגים לפרק ראשון:

מבוי – רחוב "ללא מוצא" שיש לו 3 מחיצות. ולא חוצים אותו רחובות אחרים.

מבוי מפולש – רחוב כנ"ל שיש לו 2 מחיצות, והוא פתוח משני צדדיו.

מבוי עקום – רחוב שמתעקם, כמו צורת האות ר.

מבוי העשוי כנדל – רחוב ראשי, שיוצאים ממנו רחובות "ללא מוצא".

לחי – משקוף מהצד. במקרים מסוימים נדון אולי צריך שתי לחיים, כלומר משני צדדי הפתח.

קורה – משקוף מלמעלה.

הגמרא דנה בהמשך האם הם מועילים רק משום היכר, כלומר זו תקנה לעשות אותם כדי שישומו לב שזו רשות היחיד וכו'. או משום מחיצה, שתיקנו שהמשקוף הזה נחשב כמחיצה רביעית.

צורת הפתח – מעין שילוב של שתי לחיים וקורה. מעניין לשים לב שזה מה שמכונה היום בפי ההמון "עירוב", או "החוט של העירוב", אפילו שבעצם זה לא עירוב אלא שלב קודם – להגדיר את המקום כרשות היחיד גמורה, כדי שעירוב חצרות (שנעסוק בו לקמן פרק ו) יועיל.

פירצה – פתח גדול – ברוחב למעלה מעשר אמות - במחיצה של המבוי, ואז דינו שהוא מבטל את המחיצה.

חצר – החצר משותפת לכמה בתים (דומה לחצר של בניין משותף אצלנו). כלומר: מהבתים יוצאים אל החצר. מהחצרות יוצאים אל המבוי.

התחלת דף ב בעירובין?

מצוין.

עוד יומיים נלמד על "שיעורין מנלן".

עוד שבוע נלמד על "מקולי ב"ש ומקולי ב"ה".

עוד שבוע וחצי נלמד על דעה שלבוד בארבעה טפחים (ולא בשלושה).

עוד שבועיים נלמד על ר"מ שידע לטהר את השרץ.

עוד שבועיים וחצי נלמד על קולות במלחמה, על מים אחרונים, ונסיים את הפרק.